

Harangszó

A KIRÁLYHÁGÓMELLÉKI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET GYÜLEKEZETI LAPJA • 2009. OKTÓBER XX. ÉVFOLYAM 20. SZÁM

„ÁLDÁST ÖRÖKÖLJETEK” (1Pt 3,9)

A Reformáció öröksége

„Kálvin, Knox, Farel, Béza! S bika-fővel / a hadrakelt hit zord hadnagyai, / a Vilmosok! és Coligny és Cromwell / – ök néztek rám – s a szablys Bocskai!...” (Illyés Gyula: A Reformáció genfi emlékműve előtt, részlet). A Reformátorok fala keleti oldalán (képünkön jobbra) a „gyöztos erdélyi fejedelem” domborműve látható

Október végén az őszi évad első nagy egyházi ünnepe köszönt bennünket: a reformációra való emlékezés. 1517-ben, Wittenbergben Luther Márton ágostonrendi szerzetes és teológiai professzor e hó utolsó napján tette közzé híres 95 tételét, amellyel a Reformáció elindult diadalmos útjára, amely átjárta nemcsak az Egyházat, hanem a világot is.

Ő nem akart egyházzakadást, hanem az egyház belső reformját, mely nagyon is időszzerű volt. Nem rajta múlt, hogy másként történt. Mi, református keresztények a Reformáció gyermekei és örökösei vagyunk. A Reformáció gazdag kincstárából most csupán három kincset emeljünk ki, amely a reformáció alapelveit képezik: „Sola Scriptura”, „Sola Fide” és „Sola Gratia” principiumát.

Az első – a „Sola Scriptura” – azt jelenti, hogy a reformáció egyházai és gyermekei a Szentírást – Isten kijelentését – fogadják el életük és hitük egyetlen „zsinórmértékének”,

azaz ehhez szabják életüket. Ez azt jelenti, hogy egyedül a Szentírás tarthat számot mindent meghatározó tekintélyre az Egyházban a dogmát, etikát és egyházi rendet illetően. Református keresztény az, aki a Biblia elvei szerint él úgy, ahogy az a Szentírás „központján”: Krisztuson keresztül érkezik hozzánk.

Azért a Szentírás a legfőbb tekintély, mert ez az Isten kijelentése Önmagáról, rólunk, Ó és az ember helyes kapcsolatáról. A Szentírást pedig a Szentlélek világosítja meg. A Szentlélek munkája teszi lehetővé, hogy az Írásokat helyesen értsük és kövessük. Az Igét pedig leginkább a prédikációban értjük meg. Így fogalmazták ezt meg eleink: „Predicatio verbi Dei est verbum Dei” – azaz: Isten Igéjének hirdetése az Isten Igéje. Ezért áll istentiszteletünk központjában ma is az igehirdetés!

A másik elv: a „Sola Fide” – azt jelenti: egyedül hit által van az üdvösség. Ehhez nem kell

HETEDIK KÜRTSZÓ

Mai reformáció

A RÓMAI katolikus egyházban 1447–1549 között szám szerint tizenkét pápa uralkodott, akiket az egyháztörténet reneszánsz-pápáknak nevez. Még a katolikus egyháztörténet is olykor súlyos bírálattal jellemzi ezeket a vezetőket. Bírálja politikájukat és a pápai udvar erkölcsi viszonyait. A kor pápai olaszországi fejedelmek voltak, akik számára az egyház jövedelmi forrás volt csupán. Búcsúk szervezésével, bíborosi, püspöki tisztségek kiárúsításával, politikai egyezségekkel próbálták hadseregeik pénzügyi alapját előteremteni. A kultúra védelmezőiként hozzájárultak ahhoz, hogy a reneszánszművészet és tudomány az egyházban kapjon otthont. Kiadásaiik fedezésére minden lehetséges eszközt felhasználtak. A legkézenfekvőbb eszközöket éppen az egyház nyújtotta számukra: búcsúk, felmentések, új egyházi tisztségek létrehozása és áruba bocsátása, bűnbocsátó cédulák árusítása révén.

ILYEN KIFORDULT és türehtetlen helyzetben szükség volt a változásra, a reformokra, mert nem csak a magasabb réteg, de a polgárság is látta a hibákat, bírálta az egyházi vezetőséget és az egyházi tisztségviselőket.

A 16. SZÁZAD elején elsőként Luther Márton mutatott rá az egyház hibáira és visszasságaira az általa összeállított 95 tételben. Ezt követően Zwingli Ulrich és Kálvin János is elindították Svájcban a Lutheréhez hasonló függetlenedési törekvéseket.

MINDEGYIK helyzetben a polgárságra volt bízva, hogy válasszanak: csatlakoznak-e az új (reformált) irányhoz, mely vissza akarta adni az egyháznak a kellő tekintélyt és megbecsülést, vagy megtűrik és elfogadják a régit, a maga fonákaságaival és a mindenki által türehtetlennek ismert hibáival együtt.

NAPJAINKBAN IS tapasztalható ez a „fonákosság”, mindenki ismeri és beszéli egyházunk hibáit. Lelkipásztoraink is foglalkoznak és próbálják megőrizni a művészetet, bemekíteni a templomba az egyre gyorsabban eltűnő, asszimilálódo hagyományokat. Ez egyáltalán nem elítélendő dolog, viszont nem szabad elfelejteni a mi Urunk, Jézus Krisztus mondatát: „az én házam imádság háza”. Elsősorban tehát az imádságra és a lelki táplálásra kell fektetni a hangsúlyt. Sokaknak manapság is csak jövedelmi forrás az egyház – ne csupán a lelkesekre gondoljunk, hanem gyülekezeti tagokra, akik az egyház birtokát bitorolják, az egyházi tulajdonban lévő ingatlanokat használik és sokszor így is mondhatjuk: ki-használják.

AHOGY A reformáció korában, most is rajtunk, gyülekezeti tagokon áll a választás és a változtatás nagy része. Felelősek vagyunk egyházunk megbecsüléséért és jövőjéért. Nem csupán a felsőbb hatalmaktól kell várni a változtatást és megjobbítást, hanem melléjük állva és összefogva kell elindulni és állandóan reformálni, visszatérni mindig a Szentíráshoz.

EGYHÁZI tisztségviselők választásához közeledünk és rajtunk áll, hogy ez valóban visszaadja a református egyház jó hírét, hogy mindannyian Isten dicsőségét tudjuk szolgálni.

SERES GÉZA aradi esperes

DR. PUNGUR JÓZSEF

FOLYTATÁSA A 2. OLDALON

„Lőn pedig, mikor meghallotta Akháb e beszédeket, megszagattá az ő ruháit, és zsákba öltözék és böjtöle, és a zsákban hála, és nagy alázatossággal jár vala. És szóla az Úr Thesbites Illésnek, mondván: Nem láttad-é, hogy Akháb hogyan megalázta magát előttem? Mivelhogy pedig megalázta magát előttem, nem hozom reá a veszedelmet az ő életében, hanem csak az ő fia idejében hozom el a veszedelmet az ő házára.” (1Kír 21,27-29)

Akháb királyi palotája mellett terült el Nábót családi öröksége, szőlőskertje. Akháb megkívánta ezt a szőlőt, veteményes kertjének akarta megvásárolni. Nábót azonban még a királynak sem adta el, hűséges maradt az Istentől származó mózesi törvényhez.

Akháb, király létere nem tisztelte az isteni rendelkezést, inkább haragra gerjedt és szomorkodott. A királyné, Jézabel, úgy akarta megvizsgálni férjét, hogy hamis vád alapján megölette Nábót, hogy a gazdátlanul maradt tulajdon királyi birtokká váljon. A királyné nem tisztelte Istent és törvényét, férjét is arra biztatta, hogy a törvényesség látszatát keltve kívánsága minden áron teljesüljön. Nábót ártatlan-sága ellenére megkövezték. Úgy tűnt, hogy a gonoszság legyőzte az istenfélő ember szívében lakozó hűséget és jóságot.

Am Isten szeme mindent lát: valami, valaki akár jó, akár gonosz. Isten elküldi Illés prófétát Akhábhoz, hogy a király szemére vessen bűnét és kijelentsen rá rótt büntetést. Isten azzal bünteti a királyt, hogy családját kigyómlálja a nép családjai közül, felesége csúf halállal fog meghalni, gyermeküknek nem lesz leszármazottja.

Akháb hallván az Úr üzenetét bűnbánatot tartott, megalázta magát Isten előtt és engesztelni kezdte az Urat. Akháb ráébredt

A LÉLEK CSENDJE

A szív reformációja

arra, hogy Isten ennél nagyobb büntetést nem is adhatott volna, hisz Isten csapása az, amikor egy család életében nem születnek utódok, nincs gyermekáldás. Isten a szigorú büntetést enyhíti, mivel látja Akháb bűnbánatát. Isten irgalma az, hogy Akháb a nagy bajt, a nagy veszedelmet életében nem fogja megérni, de halála után az ő fia és családja nagy bajba kerül, Isten büntetését Akháb fia fogja megérni és elhordozni.

Reformáció emlékünnepe a mi igazságos és kegyelmes Istenünkre tekintünk. Ő az, aki a jót és a gonoszt látja, Ő az, aki előbb-utóbb a választottakért igazságot oszt, Ő az, aki a bűnbánó szívet is látja, ő az aki a bánkódó életében szigorú büntetést is enyhíti. Ő ad a megalázkodónak kegyelmi időt, baj és veszedelem nélküli esztendőket.

Mindnyájunk élete az Ige mércéje alá kerül előbb-utóbb, legyen az Nábót-élet, le-

gyen az akháb, jezabeli lelkelet, legyen az Illés próféta élete. Amikor elhajlunk Istentől mindnyájan bűnbánatot tarthatunk. Akháb megalázta magát Isten előtt, szívét reformálni akarta, Jézabel pedig nem akarta, hogy szíve Isten szerintivé reformálódjon. A királyi családban az volt a tragédia, hogy az apa, ha később is, de Isten szerint formálódott, viszont a királyné elutasította a reformálódást, s ezért a fiúgyermek fog szenvedni, a meg nem bánt bűn miatt ő fog bajba kerülni. Napjainkban a bűnnél s véteknél nagyobb baj az, hogy nincs bűnbánat, nincs készség az Isten szerinti reformálódásra, elmarad a szív reformációja.

Reformáció ünnepén Isten előtt alázd meg magad, engeddd, hogy az Ige átjárja leked és formáljon át téged, újítsd meg téged, változtasson téged jóvá, keresztyéniv.

BALÁZSNÉ KISS CSILLA

ADY ENDRE

Egy régi Kálvin-templomban

Papunk ravasz, öreg bölcs,
Hűsz éve is az volt már.
Templomunk Kálvin-templom,
Nincs benne cifra oltár.
A textus ma is Jézus,

Éppen úgy, mint hűsz éve:
»Megtöretett a teste,
Megtöretett a teste,
Kiontatott a vére.«

Jártam turista-kedvvel,
Vonatoztam, hajóztam,
De templom rég nem látott
Így, imádkozó pőzban.
Be jó volna kacagni
Hűsz év után megtérve:
»Megtöretett a teste,
Megtöretett a teste,
Kiontatott a vére.«

A hívek nagy, szent hittel
Figyeltek ott körültem.
Én, ha nem kacaghattam,
Legalább is röpiültem.
Ámenre tértem vissza
Hűsz évből az igére:
»Megtöretett a teste,
Megtöretett a teste,
Kiontatott a vére.«

A REFORMÁCIÓ ÖRÖKSÉGE

FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

semmiféle emberi hozzájárulás, mert az üdvösséget – a bűneinkből, halandóságunkból és kárhozatunkból való váltságot Jézus Krisztus az Isten Fia megszerezte mindenkinek, szenvedése és halála által. A bűnbocsánat, a feltámadás és az örökélet – ingyen van: ajándékul adatik, éppúgy mint az életünk Az üdvösségünknek éppen olyan ajándék jellege van, mint a mostani életünknek. Semmit nem tettünk érte, csak elfogadjuk Isten atyai kezéből és ragaszkodunk hozzá. A hit ebben – az elfogadás eszköze. A hit lényege ez: elfogadom, hogy Isten elfogadott engem a Krisztusért, s erre ráteszem az életemet, s úgy igyekszem élni, hogy Isten akaratát teljesítem.

A harmadik elv: a „Sola Gratia” elve. Ez azt jelenti, hogy az örökélet Isten kegyelméből van. Azt ki nem érdemelhetjük, azért semmit nem tehetünk, az az Ő szuverén döntése, hogy a megtérőnek kegyelmet ad, hogy a hazatérő Tékozló fiaikat befogadja; átöleli és megsókolja őket, s visszahelyezi eredeti méltóságukba és jogaikba. „Jertek, atyámnak áldottai, örököljétek az országot, amely a ti számotokra készített!”

Az Egyház az igét hirdeti, az Egyház hitet ébreszt és azt növeli, az Egyház Isten ingyen kegyelmét kínálja föl. Az Egyházat Krisztus alapította a Szentlélek révén, az Apostolok által. Értékeljük, becsüljük meg és szeressük az Egyházat, mely nem más mint Isten országának e földön levő követe, ahol vízumot lehet kapni az Isten országába való belépésre – amelynek kapuja ma még nyitva van és hívogat mindenkit az üdvösségre!

RAVASZ LÁSZLÓ

A lelket meg ne oltjátok

„A Lelket meg ne oltjátok. A prófétá-lást meg ne vessétek. Mindent meg-próbáljatok: ami jó, azt megtartsátok.”
(1Thessz 5,19-21)

Mi lenne a világból, ha minden tűz kialud-nék s csak egyetlenegy helyen lehetne lán-got kapni? Micsoda hatalom volna az, aki egyedárusa a tűznek; micsoda árat kellene fizetni azért, hogy valaki tűzhöz jusson és micsoda hidegség, sötétség borulna a vilá-g-ra és a szívekre?

Több mint ezer esztendő Istennek a Lel-két, ezt az égi lángot, megoltotta. Egy ember kezében volt csupán a drága kincs s aki-nek Ő nem adott, annak örökre megfagyott a lelke. És lassan hült és sötétedett a világ, jég fagyott a szívekre, hómező borította el a viruló földeket, s az ember fáradtan, eltor-zulva haladt a végső elnyomorodás felé. A prófétálást megvetették, s az élő Ige helyére a halott ceremóniát tették.

A lelket meg ne oltjátok. Ez volt a refor-máció nagy üzenete. Istennek Igéjéből áradt ez a lélek, közvetlenül gyúlt fel a hívó szívé-ben. Egyenest az Úr Jézus Krisztustól, mint legfőbb prófétától fogtak égi tüzet a lelkek. Az élő szó bizonyágtétele, az Írás magyará-zása és a szentek közös imádsága foglalta el a néma szertartások helyét. Nagy, boldog kockázat volt ez, megpróbálása mindennek, lehetőnek és lehetetlennek, képtelennek és

vakmerőnek, de egyszersmind megtartása annak, ami igaz volt, amiről az Írás bizony-ságot tett, s amire a Szentlélek belső testi-moniuma pecsétet ütött. Isten akarata volt ez más és nem lehetett engedni belőle. Meg kellett tartani kísértés és fenyegetés között, szegénységben és gazdagságban, életben és halálban. Meg kellett tartani a legfőbb jót, amit Isten tanácsolt, amit Ő követelt. Sokan odaadták vagyonukat, hírnevüket, e világ dicsőségét és életüket. Sokan mentek gályá-ra, még többen hagyták el szülőföldjüket, gyermeket, nőt, testi éltet, hírt és jólétet, hogy megtarthassák az élet koronáját. Meg-haltak, de a lelket meg nem oltották.

* * *

Áldalak Szentlélek Isten, hogy a magyar református anyaszentegyház tagjává hívtál el engemet. Köszönöm Neked ennek az egyháznak egész történelmét, Krisztustól való eredetét és benne fundáltatott voltát. Tudom, hogy kősziklára épült és a poklok kapui sem vehetnek rajta diadalt. Köszö-nöm Neked mindazt, ami ez anyaszentegy-házban magyar. Isten alázatos szolgálóinak hitét, kikkel megtérítetted ezt a népet és a vértanúság hatalmával kemény szívét magadhoz igézted. Nagy és szent királyok bölcs törvényeit, királyi pálcájuk minden áldását, a fegyelmet, az eszményt, a neve-lést. Szent asszonyoknak sugárzó lelki

szépségét és szolgálataiknak feledhetetlen példaadását: a rózsává vált kenyereket és a kenyerekké vált rózsákat. Köszönöm Neked történelmünk legnagyobb jótéményét, a magyar reformációt minden dicsőségével és minden szenvedésével. Te míveltél csodá-kat vedlett, szegény prédikátorok ajkaival. Te gyújtottál világosságot magyar jobbá-gyok kunyhóiban és főurak palotáiban. Te lobogtál tiszta lánggal nádfődeles iskoláink-ban, üldözött őseink istentiszteletén, akár leégett falvak üszkei felett, akár úttalan ren-getegek mélyein zendült fel dicséretre a magyar szoltár. Áldalak azokért az imádsá-gokért, amelyek a mi református hitvallóink lelkéből fakadtak fel, azokért az áldozato-kért, amelyeket szegények és gazdagok együtt hoztak a Te dicséretre és azokért a szenvedésekért, amelyeket gályarabok és vértanúk, üldözöttek és elnyomottak Éret-ted örömet hordoztak. Áldalak Téged, hogy magyar református Sionodat minded-dig megtartottad sok tűrésben, nyomorú-ságban, szűkségben, szorongatásban, ve-reségben, tömlöcben, háborúságban, küz-désben, virrasztásban, börtölésben, tisztaság-ban, tudományban, hosszútűrésben, szíves-ségben, tettetés nélkül való szeretetben, igaz-mondásban, Isten erejében, az igazságnak jobb és bal felől való fegyvereivel (2Kor 6,4-7).

Úr Jézus, magyar anyaszentegyházam drága vőlegénye, itt áll Előtted a Te ékes menyasszonyod, az én anyaszentegy-házam. Benne vagyok én is örökre a Tied, éle-temben a Te hű szerelmesed, holtomban a Te nyereséged, halavány sugára a Te örök dicsőségednek. Ámen.

Reformáció és Biblia

A reformáció egyházai nem feledkezhetnek meg arról, hogy a Biblia megbecsülése az egyháztörténelem során annak a mutatója volt, hogyan követte Isten népe a Bibliában, a keresztyének Szentírásában kijelentett isteni akaratot. A reformáció egyházai nem feledkezhetnek meg a reformáció korszakal-kotó tetteről. 1517. október 31-én Witten-bergben dr. Luther Márton Ágoston-rendi szerzetes, ottani egyetemi tanár és városi plébános bátor fellépésére volt szükség ahhoz, hogy a nyugati egyháznak a Szent-írás és az azzal megegyező egyházi hagyom-ány alapján történő helyreállítása, vissza-alkítása, reformációja elkezdődjék. Sokan felzárkóztak mellé Németországban, Fran-ciaországban, Svájcban – akkori nevén Hel-veciában – és másutt, hogy Nyugat-Európa vallási és szellemi újjászületése, a modern európai civilizáció kiteljesedése elkezdődjék.

A reformáció általános vonulatába tarto-zott a Biblia nemzeti nyelvre fordítása. Nem volt ez másként a magyar nemzet körében sem. A reformáció századában számos magyar nyelvű bibliafordítás készült, de sa-jnos egyik kísérlet sem tudta a teljes Bibliát

Luther kifüggeszti 95 pontját

kinyomatni, mígnem 1590. július 20-án el nem hagyta a nyomdát Vizsolyban az első teljes Biblia (beleértve az apokrifus könyveket is). A magyar reformáció egyházai a Bib-lia évében különös örömmel és jogos büsz-keséggel emlékezünk számos korai biblia-fordításunkra, amelyek nem is egy feleke-zethez tartozó fordítók munkájaként szület-

tek. A Vizsolyban megjelent teljes magyar Biblia háttér munkájában benne volt az elő-ző hat évtized bibliafordítási fáradozásainak tapasztalata, eredménye. Károlyi Gáspár gönci református esperes és névtelenségbe burkolózott munkatársai ezért a magyar nemzetnek fordították és adták kezébe a tel-jes Szentírást.

A papi rend közbenjáró hatalmának megtörésére volt eszköz az, hogy a refor-máció a nép kezébe adta a Szentírást. Az ol-vasni tudó nem papi jellegű egyháztalagok (laikusok) így maguk is megismerhették az evangéliumot és ezért neveztek el akkor és használjuk mai is protestáns felekezeteinkre az evangéliumi jelzőt és beszélünk evangé-liumi egyházakról, evangéliumi hitről, evangéliumi keresztyénségről. Az olvasás megtanítása ezért volt alapvető mozgó rugója a protestánsok iskolaalapítási, nép-oktatási buzgalmának. Mindehhez járult a könyvnyomtatás zseniális találmánya, ami nélkül maga a reformáció sem indulhatott volna el. A Szentírásához fordulás legtöbbször hozzá tartozott a laikus egyháztalagok lelki és egyházat megújító mozgalmához, amiket előreformációnak tekintünk.

EGYHÁZKERÜLETI LELKÉSZÉRTEKEZLET

Velünk élő történelem

Éves értekezletét tartotta a Királyhágómel-leki Református Lelkészerterkezleti Szövetség szeptember 23-án Nagyváradon, az Egyházkerületi Székház dísztermében. Az eseményre, melynek programjában két előadás, fórumbeszélgetés és tisztújítás szerepelt, előzetesen 120 lelkipásztor jelentkezett be.

Az értekezlet istentisztelettel vette kezdetét, melyen **Püsök Sándor Csaba** lelkészerterkezleteti elnök, Zilah-belvárosi lelkipásztor hirdetett Igét a 2Móz 3,1-6 alapján. „Az emberhez való viszonyom akkor lehet tiszta, ha az Istennel való viszonyomat rendeztem, ha nem a múltból átörökölt félelemmel keresem az Urat. Legyen hitbeli bátorság a szívünkben, hogy ne féljünk Istent az életünkbe beengedni” – szólított fel az igehirdető.

„Kálvinisták vagyunk-e?” – tette fel a kérdést **Ósz Sándor Előd** lelkipásztor, egyháztörténész, *Kálvin hatása Erdélyben* című, vetített képes értekezésében. Bár a kérdésre szinte klisészerűen igennel szoktunk válaszolni, valójában a református egyházak közül éppen a magyarnak volt a legkevesebb kapcsolata Kálvinnal – szögezte le az ifjú előadó. Kálvin János két magyarral állt közvetlen kapcsolatban. Egyikük Belényesi Szegeci Gergely, akiről csupán annyit tud a történetírás, hogy a Szebenbe menekült bányászi magyarokat pásztorolta. Vadász Ferenc pe-

dig az unitáriusok erdélyi térhódításával kapcsolatban kérte a reformátor tanácsát. A kálvinista elnevezést egyébként 1620-ban, Kolozsváron használták először az erdélyi reformátusokra, méghozzá pejoratív értelel. Ezt megelőzően ők maguk sem használták önmegnevezésüként.

Érthető módon több és szenvedélyesebb hozzászólás jellemezte a következő, a közelmúlt történéseivel kapcsolatos előadást, melyet **Molnár János** egyetemi tanár a *Szigorúan ellenőrzött evangélium* című, a közelmúltban megjelent kötet szerzője tartott. A Szekuritátevál kollaboráló királyhágómel-leki lelkipásztorokról szóló dokumentumkötet szerzője előljáróban leszögezte: el kell választani az átvilágítás kérdését a történeti kutatás kérdésétől. A szerző a magyarországi változások egyik meg nem nevezett emi-nens tagját idézte, aki szerint az egész rendszert csak a történeteken keresztül lehet megragadni és valamennyire megérteni, hogy mi is történt ezalatt a társadalommal.

A könyv készülő második kötetének többségét az erdélyi adatok teszik ki – árulta el a szerző, aki szerint a román ortodox egyház ellenállása miatt egyelőre lehetetlen a '89 előtti Egyház- és Vallásügyi Államtitkárság dokumentumaihoz hozzáférni, ezért rengeteg a feldolgozatlan iratsomó.

A hozzászólások során **Varga Károly** Koltó-katalini lelkipásztor rámutatott: a könyv egyik nagy érdeme, hogy nem melleszél, hanem adatokat és tényeket mellékel. **Sándor Lajos** Várad-újvárosi lelkipásztor gratulált a szerzőnek, amiért nem ítéletet mond, hanem típusokat mutat fel, amelyre egy-egy embert hoz fel példaként. „Büszke vagyok, hogy egyházkerületünk '90 óta nem tagított a múlttal való szembenézéstől” – mutatott rá **Tőkés László** EP-képviselő, aki röviden vázolta a szerző életútját. Egyesek bírálták a kötet borítóját, melyen egy templomtornyos sarló-kalapács szerepel. A volt püspök ezzel szemben úgy vélte: telitalálat a grafika – Mohácsi László munkája –, mely azt jelképezi, hogy a kommunizmus évtizedei során a szolgáló egyház kiszolgáló egyház lett. Püsök Sándor Csaba egy tavalyi, lelkészek körében végzett felmérés egyik adatát ismertette. E szerint a református lelkészek a múlt rendszert kiszolgáló lelkésztársaikkal és a homoszexuálisokkal szemben a legbizalmatlanabbak.

Az értekezlet fórumbeszélgetéssel folytatódott az egyházi élet időszerű kérdéseiről, majd tisztújítással zárult. Ennek során Püsök Sándor Csaba lelkészerterkezlet elnököt és **Baracsi Levente** pénztárost megerősítették tisztségében, **Soós Józsefet** titkárrá, **Szomor Attilát** pedig jegyzővé választották.

FABIÁN TIBOR

Újvárossy Ernőre emlékeztek Temesváron

Újvárossy Ernő halálára emlékeztek szeptember 20-án, az 1989-es események kiinduló helyszínén, a Temesvár-belvárosi református templomban. Újvárossy Ernő Temesvár első halottja volt, 1989 szeptemberében találták rá holtan a városzéli erdőben. Az 1989-es belvárosi templombóvítás kulcsbereként kiállt református egyháza mellett, a folyamatos zaklatások, fenyegetések ellenére mindent megtett az építkezés előmozdítása érdekében. Halálának okaira azóta sem derült fény.

A vasárnap délelőtti ünnepi istentiszteleten **Fazakas Csaba** temesvári esperes hirdetett igét. Az istentisztelet zárásaként **Tőkés László**, a temesvári népfelkelés elindítója röviden megidézte a húsz évvel ezelőtti idők hangulatát. 1989. szeptember 11-én életveszélyesen megfenyegették telefonon (a telefon csak akkor működött, ha épp valakik románul fenyegették, gyalázták, adatolta), 12-én indultak Újvárossy Ernő keresésére **Kabai Józseffel**. Szeptember 16-án **Pap László** akkori püspöknek levélben jelezte, hogy a gyülekezet egyik leglelkesebb tagja eltűnt, 18-án kaptak hírt Újvárossy Ernő holttestének előkerüléséről. Ez volt az az időszak, emlékezett az Egyházkerület nem-

Megemlékezés Újvárossy Ernő sírjánál

régiben leköszönt püspöke, amikor „élesbe fordultak” a dolgok.

Az istentisztelet után a Temesvár-erzsébetvárosi temetőben Újvárossy Ernő kopjafasíremlékénél **Tőkés László** püspök, EP-képviselő tartott rövid áhítatot. Kiinduló igehelyként Dávid úgynevezett „fjaldalóból” idézett, amelyben Dávid Jonathánt siratja. Ilyen barátságok ma már nem nagyon születnek, mondta az erdélyi magyarok európai képviselője, „elhaveresedtünk”, márpedig a politikai elvbarátságokon, egymás legyőzésének szándékán túl ez a szent barátság kellene, hogy jellemezze kapcsolatainkat. Újvárossy Ernő temetésén **Farkas Árpád**

Avaron című versét idézték – ez elevenítette fel a húsz évvel ezelőtti, „néma tüntetéssé” alakult kegyeletadást. **Tőkés László** megemlékezett a „hétköznapi hőseiről” is, a presbitériumról és a hívekről, amely nem szédelt szét az államhatalom nyomása alatt, hanem inkább megacélosodott, közösséggé kovacsolódot.

Mert – utalt az EP-képviselő a nemrégiben megjelent *Szigorúan ellenőrzött evangélium* című dokumentumkötetre, amelyben a hírhedt Szekuritátevál kollaboráló lelkipásztorokról lehet olvasni – nem igaz, hogy nem volt választási lehetőség, hogy nem volt alternatíva. Lehetett embernek maradni, hangsúlyozta a püspök, Újvárossy Ernő az igazságért adta az életét, miközben mások ebből az igazságból húztak hasznot.

Balaton Zoltán presbiter az Újvárossy Ernőhöz fűződő „jonatháni barátság” hangján idézte meg az első hősi halott emlékét. Ahhoz, hogy kegyeletteljes ünneppé váljon a megemlékezés, szembe kell néznünk a múlttal, de szembe kell néznünk a jelenünkkel is: milyen a folytatása a múltunknak? – kérdezte az 1989-es „hétköznapi hőse”.

A megemlékezés végén a belvárosi templom kórusa énekkel adózott Újvárossy Ernő emlékének.

Kálvin öröksége (1.)

A bibliafordítás gondozása. 1535 januárjában Kálvin János Franciaországból evangéliumi hite miatt Bazelbe menekült. Ott első dolga az volt, hogy unokatestvére, Pierre Robert Olivetan (1505/6–1538) által a francia valdensek kérésére elkészített bibliafordítást latin előszóval látta el és az úgy került kiadásra. Olivetan héber és görög eredetiből fordította francia nyelvre a Bibliát, ami a francia protestánsok Bibliája lett. 1559-ben Kálvin átdolgozta az Olivetan fordítását és úgy jelentette meg. Az általa revidéalt francia bibliafordítást 1588-ig használták, akkor Theodore de Béze, magyarul Béza Tódor (1519–1605) revíziója váltotta fel a Kálvinét.

Institutio religionis christianae (más variáció szerint Christianae religionis institutio = A keresztyén vallás rendszere) című latin nyelvű könyvét ugyancsak Bazelben írta. Előszavát 1535. augusztus 23-án keltezte, 1536 tavaszára hagyta el a nyomdát és ez szenzációs könyvsiker lett. A 27 éves fiatal tudós berobbant a tudományos teológiai irodalom élvonalába. A reformáció addigi eredményeit foglalta össze hat fejezetben. Zwingli ugyan már évek óta halott volt, Luther azonban még szellemi alkotó korszakában járt, számos befutott reformátor működött és mégis Kálvin volt az, aki összegezte a reformáció addigi tanait. Szókták mondani, hogy semmi kálvini sem volt az Institutio első kiadásában, pedig nagyon is volt, mégpedig a frappáns összefoglalás volt az. Élete során még négyszer adta ki az Institutiót, mindig bővítette, bele foglalta új eredményeit, úgyhogy 1559-ben az ötödik kiadás már négy kötetben 80 fejezetre rúgott. A Szentírásra épül és a keresztyénség akkor már másfél évezredes hagyományából mindarra, ami megegyezik a Biblia tanításával. Felöleli a Szentháromság személyeinek munkálkodását, az egész teremtett mindenséget, az egyházat, a Krisztus által várt újápteremtésről szóló keresztyén reménységet.

Az evangéliumi egyszerűségű keresztyén egyházi szertartások. Vallotta Kálvin, hogy az egyház tanítása, szertartása, szervezete olyan legyen, amilyenek a Biblia rendeli. Különbözött ez a felfogás a lutheritól, mert aszerint minden maradhatott az egyházban, ami nem ellenkezik a Bibliával. A szertartások egyszerűsége révén Kálvin mindenki számára könnyen érthetővé tette az istentiszteleten történeteket. Másfelől az volt a célja mindezzel, hogy a Szentlélek vezetésével az istentiszteleten résztvevő hívő minél közvetlenebbül találkozhassék az Isten élő és neki szóló üzenetével, az Igével. Gondoljunk erre, amikor szertartásaink ünnepélyességének fokozása címen feleslegesen cirkalmazott mondatokkal, értelemzavaró pleonazmusokkal (szószaporításokkal, felesleges szóhalmozásokkal) tolaszunk Isten és az ember közé és nehe-

„Hiszed, hogy volna olyan-amilyen / magyarság, ha nincs — Kálvin? / Nem hiszem.” Illyés Gyula

zítjük meg az Ige tiszta és közvetlen, embert megszólító áradását.

Kálvin úrvacsoratana egészen egyedi. Egyetlen reformátornak sem sikerült olyan tisztán és világosan megfogalmazni az úrvacsora lényegét, mint neki. A mai római katolikus teológusok is ezt érzik legközelebb állónak magukhoz. Azt emelik ki, hogy az unio mystica cum Christo, a Krisztussal történő titokzatos egyesülés álláspontjával egyetértenek. Kálvin nem azzal foglalkozott, hogy mi történik az úrvacsorai jegyekkel, azt megtette a reformátorok előző nemzedéke, a transsubstantiatot ő is elutasította, de azzal foglalkozott főleg, hogy mi történik az úrvacsorázó ember lelkével. Kálvin szerint az úrvacsora révén úgy egyesül a hívő lelkileg a mennyben lévő Krisztussal, hogy a Szentlélek az úrvacsorázás pillanatában titokzatosan a mennybe ragadja lelkét Krisztushoz. Ez a csoda csupán a hívő önatadással úrvacsorázó emberrel történhet meg.

Az eleve elrendelés, a predestináció tana Pál apostolnál található meg a legmarkánsabban az Újszövetségben, legrészletesebben azonban az ókori nyugati teológusok legnagyobbika, Aurelius Augustinus (Szent Agoston) fejtette ki. Kálvin személyes megtérésének élménye, továbbá az evangéliumi hitükért szenvedő kortársai sorsának magyarázatára keresett igei válasz közben talált rá Pál apostol és Augustinus idevonatkozó tanításaira és fejtette ki azokat. Barth Károly szelídítette a predestinációt kegyelmi kiválasztás tanára, de ezzel azt árulta el, hogy nem értette Kálvint, de Ágostont és Pál apostolt sem ezen a ponton. A predestinációban ugyanis igenis benne van a kárhozatra kiválasztás lehetősége is. Isten mindenhatósága csak így érvényesül. Máskülönb dualizmusról lenne szó, vagyis arról, hogy van egy Jóisten, Aki csak csupa jót tesz és vele szemben a Sátán (Ördög, Demiurgos), aki csupa rosszat és egyenlő erejű ellenfélként küzdenek egymással a világaluralomért. Az egyháztörténet során voltak és vannak olyan tévhitások, amelyek ezt vallották és vallják, de ez ellenkezik a Szentírás tanításával. Az Isten mindenható és nem tartozik elszámolni az em-

bernek – teremtményének – hogy kit miért teremtett üdvösségre, vagy kárhozatra. Ez Isten titka, ma azt is mondhatnánk, hogy személyiségi joga. A kiválasztottság az embernek tudomására juthat és üdvbizonyossága hallatlan erőt, Isten iránti hálát és szeretetet vált ki belőle és hálából jó cselekedetekre ösztönzi. Szó sincs fatalizmusról, ha jól értelmezik a predestinációt. „Mit mondjunk tehát? Igazságtalan az Isten? Szó sincs róla! Hiszen így szól Mózeshez: 'Könyörülni fogok azon, akin könyörülök, és irgalmas leszek ahhoz, akizhez irgalmas vagyok'. Ezért tehát nem azé, aki akarja, és nem is azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené.” (Róm 9,14-16) Az idézet utolsó mondata I. Rákóczi György erdélyi fejedelem jelmondata volt. Ez volt olvasható lobogóin, amik alatt 1644-45-ben győzelmes szabadságharcot vívott Bécs ellen.

DR. CSOHÁNY JÁNOS

BÓDÁS JÁNOS

Református Reformáció

Megőriztük a Hitvallást s az Ígét századokon át, tisztán és híven. De csak könyvekbe záru! – mert szívünkötl nyelve, szelleme már – már idegen. Nem éljük, amit vallunk, (mint az ősök) útunkban a Lélek már nem vezet. Bár mindnyájunk közös célja a Béke, de utána a Pénz s az Élvezet.

Üresedik a templom, nincs imádság asztalnál, ágyban, üzemben, mezőn. Isten népere nem ismerhet immár bennünk a világ. Rosszul áll a por: vándjait szaporítja ellenünk sok millió „Minőségi Ellenőr”. Úszunk az árral, számunkra is sorra ezrével nőnek az uborkafák, s kapaszkodunk, mert nagy erővel vonz a fősvény, úrhatnám kispolgáriság.

A múlthoz képest hol van a minőség? Hiába van papíron igazunk, hiába mondjuk tisztán az Igét ha a cáfolata sokszor mi vagyunk!

Bizony, bizony a „Semper reformari” ideje jött el s elsősorban ránk! Nem szekta, „izmus”, Róma most a kérdés: bennünk lobbanjon újra fel a Láng, a szent Láng, ami őseinkben égett, mitől sok fásult szív tüzet fogott s áldozva szolgálták a hazát s népet, szerények, tiszták voltak, s boldogok.

Itt az idő, hogy a Lélek vezessen s azt tegyünk, amit az Úr ma ránk ír: nekünk kell újjászületnünk, úgy lesz csak majd református reformáció!

TESTVÉRI KAPCSOLATÉPÍTÉS

Kálvin aktualitása

Szeptember 19-én tartotta konferenciáját a Magyar Református Presbiteri Szövetség (MRPSZ) Békés Megyei Területi Szervezete, a békéscsabai Deák utcai református templomban. Az eseményen, melyre lapunk is meghívást kapott, a Harangszót külunkatársunk: Tóth Zsigmond hegyközsatári presbiter képviselte.

Szabó Dániel, az MRPSZ elnöke a Jelenések ötödik része alapján hirdetett ígét, a mintegy száz résztvevő előtt. Igemagyarázatában megemlítette, hogy a Szentírás

A bihari és az aradi egyházmegyéék küldöttei

könyveinek kanonizálása során a leghevesebb vitát éppen a Jelenések könyve váltotta ki. Maga Luther sem látta szívesen a Szentírásban, nem tartotta apostoli iratnak, noha végigmagyarázta és előszót is írt hozzá. Kálvin tizenhat alkalommal idézi az Institutióban, mindig üdvtörténeti kulshelyzetekben. A Jelenések könyvének tanulmányozói szinte csak abban egyeznek meg, hogy Dániel könyvével rokonítják.

Az áhitatot követően előbb **Marti Miklós** házizagda lelkipásztor, majd **dr. Tóth János**, a vendéglátó területi presbiteri szervezet elnöke köszöntötte a vendégeket, köztük a Várad-réti testvérgyülekezet küldötteit és **Venter Miklóst**, az aradi presbiteri szövetség elnökét.

Szomor István és **Szomorné Budai Mariann** zenei műsora után **Kálvin időszersűsége – különös tekintettel Jézus Krisztus hármastisztere** címmel **Békffy Lajos** lelkipásztor, a Presbiter felelős szerkesztője tartott vetített-képes előadást. Az előadó Kálvin emberi, spirituális és teológiai időszersűségéről értekezett és arra is rámutatott, hogy bár Kálvin történelmileg mögöttünk van, sok tekintetben azonban előttünk áll.

Békffy Lajos: bár Kálvin történelmileg mögöttünk van, sok tekintetben azonban előttünk áll

A következő előadást **Dr. Huszár Pál** zsinati világi elnök tartotta: *Kálvin magyarországi fogadtatása* címmel. A reformáció Magyarországot egy olyan korszakban érte el, amikor az ország mélyeséges válságban volt. Előbb a lutheri, majd a helvét irányzat terjedt el a Kárpát-medencében. Bár a 17. század végére a lakosság nagy része a reformáció híve lett, ez az arány nem tükröződött a rendi országgyűlésben – szögezte le az előadó.

Az érdekes és tetszést arató előadásokat követően Tóth János köszönetnyilvánítása zárta a konferenciát, majd a szervezők szeretetvendégségben részesítették a résztvevőket.

Presbiteri konferencia Szlovéniában

Presbiteri konferenciát tartottak az Őrség református gyülekezetei szeptember 19-én, a szlovéniai Szécsiszentlászlón. A határ menti együttműködést magától értetődőnek tartó közösségek a Szülőföld Alap támogatásával megvalósult rendezvényen Kálvin Jánosról és teológiájáról, valamint a térség múltjáról és jövőjéről gondolkodtak együtt ezen a napon.

Bódís Tamás helybéli lelkipásztor az IMóz 2,15 alapján megtartott áhitatában elmondta: az ember Istentől kapott feladata az, hogy művelje és őrizze a földet, ami a hétköznapi gyakorlatban munkánk elvégzését, tudásunk gyarapítását, családunk gondozását, kultúránk, anyanyelvünk és hitünk ápolását, egyházunk szolgálatát jelenti.

Nagy Dániel korábbi lelkipásztor köszöntőjében kiemelte: a konferencia abban segíthet, hogy a Szlovéniában élő magyar reformátusok is megérezhették, nincsenek egyedül, és nemcsak a konferencián számíthatnak anyaországi testvéreik segítségére, hanem azután, sőt akár egy templomépítés esetén is.

Göncz László, a szlovén parlament magyar kisebbségi képviselője hangsúlyozta:

volt idő, amikor ezen a vidéken nagyon nehéz volt magyarnak és keresztyénnek lenni, de ez a közösség akkor is kiállt a megmaradás mellett. Göncz szerint a református egyház kulturális és nyelvi szempontból is ezt a megmaradást segíti. Ugyanakkor arra is felhívta a figyelmet, hogy a Muravidék olyan területe a Kárpát-medencének, ahol magyarok és nem magyarok között nincsenek konfliktusok.

A konferencia résztvevőit röviden köszöntötte még **Kocán Géza**, a Szlovéniai Református Keresztyén Egyház (SZRKE) világi elnöke, **Franc Rezonja** püspöki helynök, a katolikus egyház nevében, és **Szkalics Gusztáv** evangélikus lelkipásztor, aki édesapjával a második világháború utáni években évtizedeken keresztül látta el a szécsiszentlászlói reformátusok magyar nyelvű lelkigondozását.

Márkus Mihály nyugalmazott dunántúli püspök Kálvin életéről és az európai gondolkodásra gyakorolt hatásáról beszélt. Említést tett Kálvinnak a pénzhez, a kamathoz és az államhoz való viszonyáról, valamint arról, hogy ő szervezte meg az első felelős presbitériumot.

Steinbach József dunántúli püspök Kálvin teológiájának legfontosabb kérdése-

it ismertette. Arról beszélt, mit tanított a reformátor a Szentháromság Istenről, a Szentírásról, az istentiszteletről és az emberről. A püspök elmondta: Kálvinnál az istentisztelet középpontjában a láthatatlan és a látható Ige, azaz az igehirdetés és a sákramentumok állnak, és hangsúlyozza, hogy az istentiszteletnek az élet gyakorlatában kell folytatódnia. Állandó és nagy kérdés a keresztyén ember számára, hogy tudunk-e a hétköznapi életben keresztyének lenni.

Papp Vilmos lelkipásztor és **Szakál Péter**, az Őrségi Egyházmegye esperese a Muravidék második világháború utáni, illetve a rendszerváltozás utáni lelkigondozásáról beszélt. Elmondták, hogy 1945-től tavalyig a helyieknek nem volt saját lelkipásztor. Voltak időszakok, amikor szlovéniai evangélikus lelkészek látták el a szolgálatot a magyar reformátusok között, és évtizedekig Horvátországból, 300 kilométeres távolságból jártak ide magyar református lelkipásztorok. A határ átjárhatóvá válásával annak túldaláról, a magyarországi gyülekezetektől is érkeztek szolgálattelvők.

A konferencia résztvevői csoportbeszélgetésen is részt vettek, amit az előadók vezettek.

OLVASÓLÁMPA

Kálvin időszerűsége

Az egyik legfrissebb Kálvinról szóló könyvet március 11-én a Kálvin-émlékek 2009–2014 elnevezésű eseménysorozat (nagy reformátórnok születése 500. és halála 450. évfordulóját fogja keretbe) megnyitójá után mutatták be a Debreceni Református Kollégiumban.

A Tanulmányok Kálvin János teológiájának maradandó értékéről és magyarországi hatásáról alcímet viselő kötetet Fazakas Sándor, a Debreceni Református Hittudományi Egyetem rektora szerkesztette, hozzá Bölcskei Gusztáv tiszántúli püspök, az MRE Zsinatának lelkes elnöke írt ajánlást, aki hangsúlyozza: „Az évfordulók a felejtés elleni küzdelem eszközei.” Emellett rámutat arra is, hogy Kálvint mennyire eltorzította, félreértette, félremagyarázta a világ. „Talán furcsa nekünk, magyar reformátusoknak, akiknek kollektív tudatában Kálvin alakjához nagyon sok pozitív gondolat kapcsolódik (hitbeli, kulturális, gazdasági, politikai függetlenség, a szabadsághoz való jog az egyházban és a világban, anyanyelvi műveltség, abszolútisztikus és totalitáriánus hatalmi igények visszatartása), hogy az 500. évfordulón is számos előítéletes megközelítést kell korrigálni vele kapcsolatban (életidegen, aszketikus törvényeskedés, zsarnokság, vagy éppen a jóléti, fogyasztói társadalom szellemi feltételeinek megteremtése.)”

A tisztábban látást segíti ez a könyv is, amely tizenegy tanulmányt ölel fel, és három részre tagolódik; Kálvin és Magyarország az elsőnek a címe. Hörsik Richárd Kálvinnak a 16. századi Kárpát-medencei magyarságra gyakorolt hatásával foglalkozik tanulmányában, és megállapítja: az eddigi elképzelésekkel ellentétben Kálvinnak sokkal nagyobb közvetlen hatása fedezhető fel a reformáció magyarországi elterjedésére. Márkus Mihály a presbiteri rendszer kialakulását vizsgálja a 17. század közepéig. A presbiteriumok felállítását az 1630-as pápai zsinat (=egyházkerületi közgyűlés) rendelte el.

Az Egyház és teológia című második részben négy dolgozat olvasható. Peres Imre „a reformáció legnagyobb exegetájának” (Farrar) írásértelmezését és írásmagyarázatait

vizsgálja, miközben az apokrifus iratokhoz való viszonyulásának is figyelmet szentel.

Szűcs Ferenc dogmatikai és ekkleziológiai tárgyú írásában központi helyet kap az eleve elrendelés tana (alakulását áttekinti Augustinustól Barthig), illetve Kálvinnak az egyház szervezetről és szolgálatáról való gondolkodása. Fazakas Sándor Kálvin szociálétikáját veszi górcső alá. Ebben a vonatkozásban foglalkozik a munka, a pénz és a kamat, a szegényekről való gondoskodás, az állam szerepével. Fekete Károly Kálvin és az istentisztelet címmel bemutatja a Kálvin által gyakorolt istentiszteleti rendeket, illetve a reformátor hatását a 20. század istentiszteletére és gyakorlati teológiai irodalmára.

A legterjedelmesebb harmadik rész a Kálvin-hatások a Kárpát-medencében és a magyar kultúrában címet viseli. Fekete Csaba a genfi zsolttárok elterjedésének szentelte tanulmányát. Érdekesége, hogy nem református, hanem evangélikus „nyomdában adták ki hazánkban először az első két énekeskönyvet a százötven genfi zsolttárral”, amire a Felvidék szertartási környezete kellett (Lőcse, 1635, illetve Bártfa, 1647. Szabó András Szenci Molnár Albert Intitütfordítás kapcsán (Hanau, 1624) rámutat, hogy válasz kíván lenni Pázmány Péter közérthetően megírt Kalauzára (1613). Szenci Molnár a fordítási megbízást 1617-ben Bethlen Gábornól és Rákóczi Györgytől kapta.

Ősz Sándor Előd a kálvinizmusnak a periférián, Hunyad és Zaránd vármegyékben való terjedéséről írt munkájában. Buzogány Dezső a 17–18. századi erdélyi egyházközségi vagyongazdálkodásról szóló írása elején megpróbál több anyagi vonatkozású sztereotípiával is leszámolni, majd a feldolgozott jegyzőkönyvek alapján ismerteti a gyülekezetek bevételi forrásait.

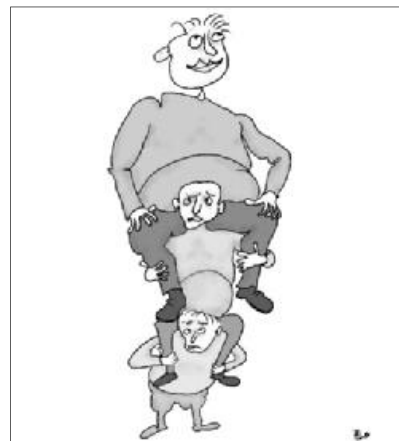
Bogárdi Szabó István elsősorban a 20. század első négy évtizedére tekintve vizsgálja a kálvinizmus-irányzatokat, illetve a magyar református teológiai eszmélkedést. Győri L. János Kálvinnak a szépirodalomban megjelenő alakját mutatja fel, erre tulajdonképpen csak a 20. század elejétől van példa. Tókéczki László Kálvinnak a magyarságra és a politikára gyakorolt hatásáról értekezik, és rámutat: „Kálvin teológiája szinte közvetlenül megy át politikába...” Szathmáry Béla Kálvin a kortársunk? című tanulmányában – Ravasz László nyomán – megerősíti, hogy a kálvinizmus az élő Isten szuverenitását hirdető vallásos világnézet. Ilyen összefüggésben, látva az egyház mai válságát, egy teológiai megalapozottságú jövőkép megfogalmazását sürgeti.

(Kálvin Kiadó, Budapest 2009)

A. KIS BÉLA

(Kálvinista Szemle, 2009/5.)

FIRKA

Fenn és lenn

Adorjani László rajza

Téged, ó Isten, dicsérünk

Hajnali ötkor kezdem olvasni Orosz Otília Valéria legújabb, az Érmelléki Református Egyházmegye kórusairól szóló könyvét. A fenti cím és a Józsa Györgyi által tervezett izléses borító is magára hívja a figyelmet.

Az énekkar jelenthet kötelezően végig szentelt iskolai foglalkoztatást, vagy rajongóra szeretett közösséget. A gyülekezeti kórusok mindig a második csoportba tartoznak. Közösség a közösségben egy-egy énekkarunk. Minden gyülekezet hálás lehet érettük, az állandó szolgálatosokért.

A magyar protestáns egyházi éneklés vázlatos áttekintése értékes tanulmány a gyülekezet éneklésével foglalkozók számára, azzal a Csomasz Tóth Kálmán-i megállapítással, hogy „az ének a gyülekezeti tagságra való nevelés egyik legáldottabb eszköze, a lelkek közösséggé épülésének Istentől megáldott kötőanyaga”.

A dalárdák történetének is szentelt pár oldal után következik a helyi kórusok története, ábécésorrendben bejárva az Érmellék gyülekezeteit. Dicséretes, sőt felbecsülhetetlen szolgálatot tesz a szerző a kommunista rendszer előtti és utáni kórusok életének megörökítésével. Kórusok fényképei, az éneklők nevei fognak nagy örömet okozni a könyvet lapozgatóknak. Érthetően és dicséretesen bővebb teret szentel szülővárosának, Érmihályfalvának, illetve Székelyhidának. Nyomon követhető az elmúlt húsz esztendőben tartott egyházmegyei és egyházkerületi kórustalálkozók felidézésével a gyülekezeti, felnőtt, vegyes, ifjúsági, helyenként világi kórusok gazdag dalgűjteménye, a zenei és előadói fejlődés. Bőséges illusztrációs anyag, zászlóavatások, régebbi és újkori fényképek sokasága teszi még érdekesebbé a kiadványt.

Orosz Otília az ermelléki egyháztörténet gazdagítása jegyében járt végig kóruspróbákat, találkozókat, és értékelte jelesre. A könyv pedig – meggyőződésem, hogy – a gyülekezetek halálját váltja ki szerzője iránt. A szándék mellett a zenei szakértelem, a pontosságra törekvés, a szerkesztői jó ízlés szintén jelest érdemel.

BEREZKI ANDRÁS

1900 előtti
Könyvek
 kéziratok, térképek
Vétele

KÖZPONTI ANTIKVÁRIUM
 1053 Budapest, Múzeum krt. 13-15.
 Telefon: (00 36) 1 483 13 34
 e-mail: info@kozpontiantikvarium.hu

Házhoz megyünk!

NEGYEDIK ALKALOMMAL TARTOTAK FELVIDÉK-PARTIUM TESTVÉREGYHÁZI TALÁLKOZÓT. Idén szeptember 19–20-án Nagyvárad látta vendégül a felvidéki reformátusok küldöttségét. Szombaton ünnepi ebédrel vette kezdetét a találkozó, majd **dr. Hermán M. János** előadótanácsos a Sulyok István Központban kalauzolta a vendégeket. A nap csúcspontja a Lorántffy Egyházi Központban tartott Felvidéki est volt, melyen **Fazakas László** püspök a szlovák nyelvtörvényről, **Erdei Pál** pedig a kisebbségi oktatásról tartott előadást. A testvéregyházi találkozó részeként, a felvidéki lelkészküldöttek vendég-igehirdetési szolgálatot végeztek több, nagyváradi gyülekezetben. A felek tavaly állapodtak meg arról, hogy az évenkénti testvéregyházi találkozókat szeptember utolsó vagy utolsó előtti hétvégéjén tartják.

HATÁR MENTI LELKÉSZTALÁLKOZÓ DEBRECENBEN. A szeptember 17–18-án tartott találkozón több, mint 100 református lelképásztor vett részt. A program áhítattal kezdődött, amelyet **Gellért Gyula**, az

Érmelléki Egyházmegye esperese tartott. **Bölcskei Gusztáv**, a Tiszántúli Egyházkerület püspöke a magyar reformátusság egységességének következményeiről és hatásairól tartott előadást. A találkozón résztvevő lelkészek felszólalásaikban hangsúlyozták, hogy május 22-e 90 éves sérelmet orvosolt, és az összetartozást jogilag is erősíteni kell.

BATIZI ANDRÁS REFORMÁTUS ÉNEKVERSENY A REFORMÁTUS ÉNEKEK NÉPSZERŰSÍTÉSÉRT. A november 7-én, Batizon tartandó énekversenye célja, hogy a fiatalok körében ismertté tegye az új egyházi énekeskönyv vallási énekeit, megőrizze a református énekek nemzeti és kulturális értékeit, és felkeltse az érdeklődést a református énekirodalom iránt. Évről évre egyre többen jelentkeznek a megméretésre, tavaly hét település 22 fiatalja versengett egymással, idén is minél több gyülekezeti tagot várnak az eseményre.

KOPJAFAAVATÁS ELEKES ÁRPÁD, KARÁNSEBESI REFORMÁTUS LELKÉSZ SÍRJÁNÁL. Szeptember 18-án a Temesvári

Elekes Árpádra emlékeztek a vöröscsárdai református temetőben

Egyházmegye lelkészei kopfáját avattak Elekes Árpád tavaly elhunyt karánsebesi református lelkész sírjánál, a Vöröscsárda református temetőben. **Gergely Zsolt** lugosi képzőművész alkotását **Fazakas Csaba** esperes és **dr. Higyed István** leplezték le. A jelenlevőknek, egyházi előjáróknak, lelkészeknek és Elekes Árpád özvegyének, Fazakas Csaba esperes tartott áhítatol és Higyed István nyugdíjas lelkész mondott beszédet. Sor került a kopjafa megkoszorúzására is. A kopfáját a Temesvári Egyházmegye lelkészei állították.

M. B. J.

Poraiból megelevenedő Egyházkerület

(...) – Majd két évtizedes püspöki szolgálatában mit lát a legnagyobb eredménynek, eredményeknek?

– Egyházkerületünket teljesen újjá kellett építeni, sokéves tetszhalotti állapotából életre keltetni. Értem ezen a presbitériumok működésének helyreállítását, a nőszövetségek újjászervezését, az egyházi oktatás visszaállítását, a diakóniai és missziói szolgálat újraindítását. Nem volt könnyű, hiszen azok a kedves barátaim, akikkel vállvetve harcoltuk végig ezeket a harcokat, tanúsíthatják, hogy igencsak érvényes volt ránk a Miatyánknak az a része, hogy „a mi mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma”, hiszen sokszor volt úgy, hogy alig volt pénzünk gyülekezetre, iskolára, és „az aratnivaló sok volt, de a munkás kevés” – amint az Írás mondja. Szó szerint egyik napról a másikra kellett fenntartanunk intézményeinket. Hála Istennek, mindezek ellenére sikerült feltámasztanunk a gyülekezeti életet a Királyhágómelléki Református Egyházkerületben, és megteremtünk a Sulyok István Református Főiskolát, amelyből később létrejött a posztkommunista Románia első magyar nyelvű egyeteme, a Partiumi Ke-

Tökés László: hiszem és bízik abban, hogy a nagy európai szószékről is eredménnyel fogom szolgálni az erdélyi magyarságot

resztény Egyetem – hogy csak egy-két példát említsék. (...)

– A püspökségről való lemondás után az Európai Parlamentben képviselőként milyen tervekkel szeretne megvalósítani?

– Ugyanazt teszem, mint eddig: erőmhöz, lehetőségeimhez mérten végzem a dolgomat, teljesítem a hivatásomat. Úgy va-

gyok ezzel, hogy végül is mindegy, honnan szól az ember, ha jól és jót szól, ha kimondja mindazt, amivel nemzetét szolgálja. És itt hadd térjek ki az igehirdetés szolgálatára. Úgy érzem és hitünk szerint azt vallom, hogy különböző, változatos formában ugyan, a rengeteg tulajdonképpeni igehirdetéssel együtt, amikor szóltam – jól, vagy kevésbé jól – mindig az igét hirdetem. Ilyen értelemben pályám egyes állomásai – Brassó, Rozsnyó, Kőhalom, Dés, Temesvár, Menyő, Nagyvárad és Brüsszel – mind egy-egy szószék, ahol közvetve vagy közvetlenül Isten igéjét hirdethettem.

– Maradva a hasonlatnál, tehát Brüsszel is egy „szószék”, talán annyi különbséggel, hogy erről a nagy, európai „szószékről” esetleg messzebb hallatszik majd a szava?

– Ez így van. Hiszem és bízik abban, hogy erről a nagy európai szószékről is eredménnyel fogom szolgálni az erdélyi magyarságot, a kommunizmus örökségét hordozó egész térségünk érdekeit, kárpát-medencei magyar nemzetünket, azokat az embereket, akik bíznak bennem. (...)

SZÓKE MÁRIA

(Az interjú teljes egészében a Reggeli Újság szeptember 18-i számában jelent meg. Folytatódik a küzdelem és az építkezés címen.)

Harangszó

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület Gyülekezeti Lapja
ISSN 1221 - 0323

Megjelenik kéthetente. Ára 1,20 lej.

Felelős szerkesztő: Fábrián Tibor. **Olvasószerkesztő:** Babes Arday Erika. **Tördelőszerkesztő:** Kraftsikné Petrikó Ildikó. **Külmunkatársak:** Balázsné Kiss Csilla, dr. Csohány János, Kupán Árpád, Orbán Levente, Tóth Zsigmond. Szerkesztőség és levélcím: Harangszó, 410001, Oradea, str. Moscovei nr. 14. Tel.: 0259/434-664; 416-067. E-mail: harangszo@yahoo.com. Honlap: www.kiralyhagomellek.ro, http://harangszo.blogspot.com

A terjesztés a lelkészi hivatalokon keresztül történik. A lapban megjelent cikkek nem feltétlenül a szerkesztőség álláspontját tükrözik. Kéziratot nem örzünk meg és nem küldünk vissza.

Készült a Királyhágómelléki Református Egyházkerület Szenci Kertész Ábrahám nyomdájában. Felelős vezető: Wagner Erik.